

Džělowe směrnicy Domowiny hač do 14. hłowneje zhromadźizny w lěće 2009 (schwalene na 13. hłownej zhromadźiznje dnja 31.03.07 w Kulowje)

Džensniše towaršnostne položenje w Němskej ma bjezposrědny wliw na serbski lud. Nowe wužadanja na zakładze demografiskeho wuwěća a z tym zwjazane wusnutki za Serbow mamy sej dokładnje wuwědomić a w narodnym skutkowanju do programow a koncepcijow zakótwić. W dobrej hač do 14. hłowneje zhromadźizny přewjedže so w Sakskej na wokrjesnej a gmejnskej runinje dalša funkcionalna reforma w zjawnej službě dźiwajo na demografiske wuwěće. Tuta reforma ma tež za Serbow bjezposrědny wuznam, přetož dotalne přisłušnosće we wotpowědnych zarjadniskich a politiskich strukturach so změnja. Tole mamy wědomje tež w našich strukturach wobkedźbować.

Primat wšeho našeho skutkowanja ma dale šěroki angažement k zachowanju serbskeje rěče. Jeničce w trajnym prawniskim rjadowanju a dosahacym zaručenju financnych ramikow za předšulske a šulske kubłanje widźimy perspektiwu za eksistencu serbskeje rěče jako zakład dalšeho traća serbskeho luda.

Slědowace naprawy maja so zaměrnje realizować:

1. Serbska rěč

- 1.1 Domowina wojuje wo poľne připóznaće serbskeje rěče z tym, zo
 - wuwěća swójske rěč spěchowace naprawy na wšěch polach towaršnostneho žiwjenja
 - wužada sej sylnu angažowanosc Swobodneho stata Sakska a Kraja Braniborska, wosebje na komunalnej runinje kaž tež sobuzamołwitosć Zwjazka w zmysle pozbudžowanja k nawuknjenju a nałożowanju serbskeje rěče
 - wužada sej konsekwentne dodžerženje zakonjow a zakonskich postajenjow k přesadženju prawow serbskeho luda
 - přewjedže w zhromadnosći z Radu za serbske naležnosće we wěstych wotstawkach wubědžowanje „Rěči přichilena gmejna“
 - publikuje pozitivne komunalne a institucionelne přikłady
 - publikuje a nałożuje dobre nazhonjenja druhich rěčnych mjeńšin w Europje
- 1.2 Hač do 14. hłowneje zhromadźizny zdžěła Domowina swoju rěčnopolitisku strategiju k přesadženju programa Domowiny. W zmysle wšoserbskeho nadawka zapřijeja so do nadžěłanja serbske towarstwa, institucije a komunalni zastupjerjo.
- 1.3. Kubłanske naležnosće
 - 1.3.1. Za dalše přesadženje WITAJ-projekta maja so wutworić wuměnenja, kotrež zmóžnjeja založenje WITAJ-skupinow w pěstowarnjach dwurěčneho teritorija Łužicy wšudže tam, hdžež sej to starši přeja. Za to matej Swobodny stat Sakska a Kraj Braniborska wotpowědne pjenježne a personelne ramiki stworić.

- 1.3.2. Wabjenje za dwurěčne kubłanje džěci w pěstowarskej starobje je zhromadna wšoserbska naležnosć, kiž žada sej angažement kóždeho jednotliwca – horliwego Serba runje tak kaž wšitkich župow a towarstwow kaž tež zarjadniskich cyłkow. Wutworić ma so zhromadna syć wšitkich akterow, kotřiž so prócuja wo wuspěšne zhromadne džěło ze staršimi, kiž maja džěci w předšulskej starobje. Z nimi maja so prawidlownje zhromadne informaciske zarjadowanja kaž tež projekty iniciěrować a přesadzić, kiž měli služić tomu, zo bychu zažne dwurěčne předšulske kubłanje jako najlěpše wuměńjenje za swoje džěci spóznali.
- 1.3.3. Počahujo so na artiki 8, wotrězk 1, pismik i) Europskeje charty za regionale abo mjeńšinowe rěče maja so kontrolne gremije zasadzić, kotrež mjeńšinowe šulstwo wobkedžbujaja a přewodzeja. W Braniborskej wobstejaca džěłowa skupina k rjadowanju relewantnych serbsko-specifiskich kubłanskich temow a prašenjow měła trajnje zdomom jako dohladowacy organ skutkować, kotryž nad napravami za wutwar delnjoserbskeje wučby stražuje, je spěchuje a wobstajnje wo situaciji rozprawja a při potrebjebje tež korektury přesadzi. W Sakskej měł so tohorunja wotpowědny gremij konstituować, kiž přewozmje poradźowacu a kontrolnu funkciju. W kóždym padže měli zastupjerjo Serbow dóstać nic jenož poradźowacu, ale tež rozsudźacu kompetencu.
- 1.3.4. Za serbske šulstwo ma so wutworić materielne a finanielne zawěšćenje, kotrež dowoli wotmjezowane a njewotwisne wobhospodarjenje serbskich šulow.

Dalše trěbne naprawy w Sakskej

- 1.3.5. Za serbske šule w Sakskej maja so struktury zjawneho šulstwa w zmysle škitaneho mjeńšinoweho šulstwa wutworić. Za to je trěbne zwjazowace prawniske rjadowanje, kiž zaruča trajne struktury kaž tež wotpowědne finanielne ramiki. Syć serbskich šulow ma so lokalnej potrebjebje wuwica WITAJ-hibanja w pěstowarnjach přiměrić.
- 1.3.6. Bilingualne kubłanje w serbskich šulach ma so zaměrnje po koncepcje 2plus pokročować. Trěbny nowy koncept za serbske šulstwo, kiž zaruča zdomom prawo sobupostajowanja přez zastupnistwo Serbow ma so z politiskimi zamołwitymi, z komunalnymi nošerjemi, wučerjemi, staršimi a dalšimi zajimcami dodiskutować, schwalić a politisce přesadzić.
- 1.3.7. Pod hesłom „Naše šule – šule za žiwjenje“ maja so wšitke serbske šule jako „wotewrjene“ rum za akterow a na kubłanju džěćiny zajimowaných towarstwow a zarjadnišćow wotewrić. Wosebje w zwonkašulskim džěle maja so projekty iniciěrować, kiž spěchujaja praktiske nałožowanje dwurěčnosće.
- 1.3.8. Rozsudny wo serbskej šulskej syći njeměli so jenož přisłušnym wokrjesnym sejmikam přewostajić. Sejmiki měli so zawjazać, zhromadnje ze Sakskim statnym ministerstwom za kultus, šulskimi nošerjemi, Domowinu – Zwjazkom Łužiskich Serbow z.t. a Serbskim šulskim towarstwom z.t. jako zastupjerjomaj zajimow Serbow rozsudny tworić. Za to pobrachujaja tuchwilu zakonske zakłady.

Dalše trěbne naprawy w Braniborskej

- 1.3.9. Tradicionalna serbska wucba ma se w niwowje powuśyś pšez to, až se modernješe formy wuwucowanja nałožuju. Serbska wucba ma se wěcej do srježi gožinskego plana integrowaś. Status WITAJ-wucby ako wotchylna organizaciska forma wucby ma se změniś do regularneje bilingualneje wucby. K tomu pominamy rozšyrjony wědomnostny pšewod. Dalej deje wšykne serbske gremije wabiś za powołanje serbskego ceptarja, howacej grozy tšach, až serbska wucba njamožo se pšewjasć.
- 1.3.10. Wot lěta 2003 žěła w Dolnej Łužycy žělowa kupka za rozwězanje specifiskich serbskich kułańskich temow. Žěło w tej kupce musy k tomu wjasć, až Serby dostanu wětše možnosći sobupostajenja a kompetence soburozsuženja wo serbskich šulskich pšašanjach we formje serbskego šulskego ražca, kenž teke serbsku rěc wobkněży.
- 1.3.11. Možnosći žěłaosći Serbskeje kubłańskeje seši maju se personelnje garantowaś. Wjelgin notnje jo zasajenje jadnogo koordinatora, dokulaž jano tak jo moderna forma koordinacije a komunikacije data. Serbska kubłańska seš ma se ako baza za rozwězanje kubłańskich pšašanjow w Bramborskej wuwijaś.
- 1.3.12. Kubłanje dorosćonych pšez wšykne generacije jo sobu zakład za dłužkodobne spěchowanje kubłańskich pšašanjow w Dolnej Łužycy. To potrjefijo rowno tak kubłanje starjejšych a drugich priwatnych zajmcow ako teke wobstawne powolańske dalejkubłanje we wobłuku rěcy, kultury a stawiznow jadnotliwcow abo cilowych kupkow. Mimo drugich institucijow, kenž tomu pšinosuju, maju Domowina, ABC Chóšebuz, Witaj-centrum a Šula za dolnoserbsku rěc a kulturu wósebnu zagronitosć. Mjazzsobna kooperacija institucijow žělajucych na pólu kubłanja jo přednotny zakład za konsekwentne, wuspěšne žěło, efektiwne wupóceranje fachowych mócow, financnych srědkow a zaměrne planowanje zboka pótrjefjonych zajmcow. Pšez zgromadne žěło institucijow deje se zawěsćiś diferencěrowane kurse a zarědowanja, kótarež zadoraju synergiji a se wudospoňjaju. Tak móžoś zaměrnje wabiś zajmcow. Transparenca wopšimješowego a terminowego planowanja a dorozměše do planowanja su na kuždy pad trěbne za wuspěšnu koordinaciju. Teke druge serbske institucije a towaristwa su napominane, aby take pórućenja za do-a dalejkubłanje dorosćonych wużywali sami a je drugim naražili. Kublański nadawk dej se wobglědowaś ako zgromadna naležnosć. Agěrujuca institucija dejala za zwopšawdnjenje swójjich cilow wużywaś kompetence, pórućenja a móc drugich institucijow.

2. Kulturne naležnosće

- 2.1. Zaměrnje ma so z politikarjemi na krajnej a zwjazkowej runinje wo nowym financnym zrěčenju za spěchowanje Załožby za serbski lud jednać. Na zakładze wulkosće kóždolětneho budžeta maja so koncepcije za spěchowanje na projektowym polu kaž tež za institucionelne wobłuki zdžělać a přesadzić.
- 2.2. Institucijam přidžělene lětne budžety su zakład srjedźnodobneho planowanja. Trěbne strukturne a zarjadniske reformy, kiž zaručeja eficientne wobchadženje ze srědkami a zdomom spjelnjenje přidžěleneho kulturneho nadawka, maja so na tutym zakładze zdžělać a přesadzić. Za polěpšenje trěbneje transparency wšitkich naprawow a wzajomneje kooperacije mjez serbskimi institucijemi ma so konstituować džělowy kruh načolnikow serbskich institucijow, kiž zetkawa so po potrebjce tež z prezidijom Zwjazkowego předsydstwa Domowiny k strategiskim wuradžowanjam.
- 2.3. Profesionelne serbske wuměłstwo je ze zakładnym stólpom serbskeje kultury. Wšitke institucije kaž tež towarstwa maja so we wzajomnym partnerstwje na zakładze k dispoziciji stejacych srědkow na najefektiwniši puć a strategiski koncept do přichoda dorozumić. W zamołwitosći institucije profesionelneho wuměłstwa ma so dorost za profesionelne a lajske čělesa, wosebje nastupajo wuměłski nawod, kublać a wudospolnjeć.
- 2.4. Zachowanje tuchwilneje šěrokeje bazy ludowuměłskich tworičelskich potencow je dale z najwažnišim nadawkom přichoda. Za spěchowanje lajskeho wuměłstwa maja so zwjazowace poslužby zarjadnisce tak zřadować, zo njedónđe k rozkuskowanju wobmjezowanych zarjadniskich mocow.
- 2.5. Do wusahowacych předewzaćow narodneho a mjezynarodneho zhromadneho džěła mjez lajskimi folklornymi čělesami słuša přewjedženje Mjezynarodneho folklorneho festiwala „Łužica“ w lětomaj 2007 a 2009.
- 2.6. W přichodnym lěće zarjaduje so tematiska konferenca z wobšěrnej bilancu spjelnjenja směrnicy na polu serbskeje kultury. Zdomom zaběra so konferenca z trěbnymi rozsudami do přichoda na zakładze potom znatych wulkosćow budžeta Załožby za serbski lud, kiž so w nowym financnym zrěčenju zapołoža.

3. Struktura a nadawki Domowinskeho a załožboweho zarjada

- 3.1. Diskusija wo strukturnej změnje ma so hač do kónca lěta 2007 wobzamknyć. Zarjadniske struktury Domowiny, Rěčneho centruma „WITAJ“ a zarjada załožby maja so na zakładze doporučenjow, wudžěłanych w lětach 2005 do 2007 wot eksterneje pruwowanskeje firmy, tak koncipować, zo hodži so wot lěta 2008 džěło zarjadow z najnišej trěbnej nałožbu personala realizować a džěło Domowiny přislušnych župow a towarstwow sylnišo podpěrać.
- 3.2. Wotpowědnje wustawkam Domowiny, artiki 12, rjaduje zarjad zwoprowdženje wobzamknjenjow wolenych gremijow a podpěra džěło sobustawskich towarstwow. Tutomu postajenju ma so w přichodze bóle wotpowědować.

- 3.3. Jenož z fungowacej bazu je džěło třěšneho zwjazka Domowiny kruće zaručene. Wobkedźbujó demografiske procesy kaž zniženje porodow, wotpućowanje młodostnych a zestarjenje našich čłonow, kaž tež hladajo na stabilitu našich Domowinskih skupin (zestawa, prawidłowna džěławosć a skupinske předsydstwo) a na njespokojnosć někotrych župow a towarstwow nastupajo njedosahace styki resp. njedosahacu komunikaciju z wolenymi gremijemi a zarjadom Domowiny, ma so podpěrje sobustawkich towarstwow w přichodže wjetša kedźnosć wěnować.
- 3.4. Za to ma so konkretna potrjeba zwěsćić a wobmjezowana kapacita zarjada wobkedźbować. Wobmjezowana ličba přistajenych a sylny rozrost politiskich stykow (mjez narodnymi mjeńšinami kaž tež k politikarjam zwjazka a krajow) njedowola pawšalne rozmnoženje pomocy zarjada za bazowe džěło, ale ma być z wuchadźišćom za diferencowanu podpěru.
- 3.5. Prezidij a zarjad dóstanjetej nadawk, hač do kónca lěta 2007 z kóždym župnym a towarstwowym předsydstwom rozmołwy wo mjezsobnych wočakowanjach a móžnosćach wjesć.
- 3.6. Župy a towarstwa su namołwjeni tutón proces lěpšeho zhromadneho džěła aktiwnje a z realistiskim widom podpěrać.
- 3.7. Wuslědki měli so w kooperaciskich resp. aktualizowanych přistupnych zrěčenjach mjez župami/towarstwami a třěchu zapisać. Tute zrěčenja budu zakład wšědneje džěławosće. Wone maja so lětnje w zwjazkowym předsydstwje bilancować.
- 3.8. Za srjedźodobne personalne planowanje zarjada ma so zdžělać a předpołožiť detailowy koncept, kiž zaruča při starobnym wotchadže sobudžělaćerjow Domowinskeho zarjada narunanje z młodym fachowym dorostom.

4. Hospodarstwo a infrastrukturelne naležnosće

- 4.1. Domowina ma dale a zaměrnje sobu džělać na konceptach za infrastrukturelne a regionalne wuwice na polu kultury, turizma a wuměnjenjow za hospodarske rozwiće w dwurěčnej Łužicy. Za to maja so dale bjezposrědne poradźowace nadawki a koordinacija přez jednotliwych zastupjerjow w planowanskich wuběrkach a zarjadnišćach spjelnić. Předewšěm na komunalnej runinje ma so z gmejnymi a gmejnskimi wuběrkami na zhromadnych předewzaćach džělać. Z bjezposrědnim partnerom za koordinaciju předewzaćow zasadza so regionalni rěčnicy. Fachowy nawod a koordinaciju ma referent za hospodarske a infrastrukturelne naležnosće.
- 4.2. Předwidžana wokrjesna a funkcionalna reforma w Sakskej so tež na serbski sydlišćowy teritorij wuskutkuje. Změnja so zamołwitosće a přisłušnosće rjada fachowych wobłukow. Ze wšeho spočatka ma so Domowina z nowymi

strukturami zaběrac a po mōžnosći zawěscić wobkedźbowanje a zastupowanje serbskich zajimow.

- 4.3. Ze zaměrnym sobudźětom w modelowym regionje Hornja Łužica – Delnja Šleska pod aspektom demografiskeho wuwica ma so w džělowej skupinje „Serbske naležnosće“ pokročować.
- 4.4. Wosebite ćežišća sobudźěta w rozsudźacych resp. koncepcionelnje džělacych wuběrkach su slědowace:
 - sobudźěto na wuwicowym koncepcje za Slepjanski region pod aspektom wudobywanja brunicy – ramikowe jednanja z Vattenfallom
 - sobudźěto při zdžělanju koncepcije za wuwice kónčinow na kraju – tu Hornjołužiske haty a hola – a wobdželenje na wupisanju Europejskeho programa za spěchowanje na kraju (ELER) ze zaměrom, aktivizować Serbow a serbske zjednoćenstwa, towarstwa a firmy k wuwicu a realizowanju projektow za přichod regiona. To same měto so za Delnju Łužicu pruwować.
 - zesyljenje sobudźěta w turistiskich zjednoćenstwach Hornjeje a Delnjeje Łužicy pod aspektom wobwliwowanja serbskospecifiskich naležnosćow a to we wobłuku Marketingoweje towaršnosće Hornja Łužica (MGO), Krabatoweho towarstwa a dalšich.
- 4.5. Podpěra a koordinacija kaž tež zhromadne džěto ze Zwjazkom serbskich rjemjeslnikow a předewzaćelow z.t. we wšitkich naležnosćach a projektach, kiž spěchuja wuwice infrastruktury w narodnym a mjezynarodnym zmysle, wosebje w Euroregionje Nysa. Wzajemne partnerstwa mjez hospodarstwom a kulturnymi předewzaćemi maja so dale zhromadnje wuwivać.
- 4.6. Powołanske wukubłanje tež w serbsčinje ma bjezposrědny wuznam za fachowy dorost. Tohodla podpěruja a spěchuja so wšitke naležnosće a projekty, kiž zaprijaja serbsku rěč do wukubłanja. Za to skićatej zarjad Domowiny a RCW wotpowědnu koordinaciju a fachowu pomoc.
- 4.7. Wuskutki předwidžaneje wokrjesneje reformy w Sakskej maja so w narodnym džěle wosebje přesahuju wokrjesnu hranicu k Slepjanskemu regionej wobkedźbować. W zwisku z nowowólbami wokrjesnych sejmikow prócujemy so přes wolerske zjednoćenstwa a strony Serbow-kandidatow za skutkowanje w sejmikomaj zdobyć – hlej tež zhromadne stejišćo Serbskeje rady a Domowiny k wokrjesnej reformje.

5. Zjawnostne džěto

Zaměrne a mnohostronske zjawnostne džěto ma za Serbow wosebity wuznam, zo by so šěroka zjawnosć wo položanju našeho luda runje tak kaž wo narokach, zaměrach a skutkowanju Domowiny informowała. Kóždy člon Domowiny a jej přislušacych župow a towarstwow měto so za to sobu zamołwity čuć a ze swojim skutkowanjom nahladnosći třěšneho zwjazka přinošować. Zarjad Domowiny za tutón zaměr wšě jemu k dispoziciji stejace formy nowinskeho a zjawnostneho džěta wužiwa. Kaž dotal maja so tež w přichodze prawidłownje informacije wo naležnosćach a předewzaćach Domowiny a jej přislušacych župow a towarstwow serbskim a němskim medijam

posrědkować. Za to měli so na zakładze noweho koncepta za zjawnostne džěło formulować interne strategiske zasady. Wotpowědne zamołwitosće za koordinaciju podawanja informacijow maja so znowa rjadować.

6. Domowina 2012

W přihotach na přichodnu wólbnu hłownu zhromadźiznu měła so zahajić strategiska diskusija pod motom „Domowina 2012“. Zaměr šěrokeje zjawneje diskusije měł być, programatiske nadawki Domowiny do přichoda a k tomu trěbne formy džěławosće třěšneho zwjazka definować.

- 6.1. Domowina měła při wobkedźbowanju kubłansko-politiskich, rěčnych, socialno-hospodarskich, demografiskich a dalšich aspektow narodneho džěła ofensiwnje za nowymi pućemi rozrisanja naležnosćow pytać a koncepcije wuwijać.
- 6.2. Zesylnjenje zhromadneho džěła z Domowinskimi skupinami a towarstwami w regionach kaž tež z nadregionalnymi fachowymi towarstwami twori wosebite diskusijne ćežišćo.

Zwjazkowe předsydstwo měło tutu diskusiju iniciěrować a nawjedować.

Časowy plan a plan naprawow za přesadjenje směnicow ma so w zamołwitosći zwjazkowego předsydstwa zdžělać a přesadzić.